

Posudek k habilitačnímu řízení Ing. Mgr. Martina Řezníčka

Martin Řezníček se ve své pedagogické i tvůrčí praxi dlouhodobě věnuje zejména investigativní dokumentární tvorbě. Jeho přístup nicméně přesahuje nad rámec konvenční publicistiky, a to zejména směrem k poetickému a angažovanému dokumentu. Právě zájmem o závažné společenské otázky a snahou hledat jejich estetický i etický rozměr navazuje Martin Řezníček na práci Pavla Kouteckého.

Ve svém základním vymezení vycházejí investigativní filmy z tradic investigativní žurnalistiky a jsou založeny na detailním průzkumu a odkrývání pozadí a skrytých souvislostí často komplexních témat. V tomto ohledu je tudíž investigativní dokument typický principiální kritičností a hloubkovým/ hlubinným rozbořením problematiky, směřuje k zásadním společenským tématům širšího veřejného zájmu a usiluje o originální a proaktivní přístup. Vycházejíc z občansky-angažovaných pozic, přináší investigativní formáty nové a veřejnosti běžně nedostupné informace, a/ nebo uvádějí (známé) informace do nových souvislostí. Jako takové vyžadují konfrontaci množství zdrojů a úhlů pohledu a zaměřují se na klíčová témata soudobé společnosti, jakými jsou otázky lidských práv/ bezpráví, korupce, integrity a transparentní práce institucí a (vládní) moci. Přístup Martina Řezníčka výše uvedené vymezení naplňuje a posouvá. Směr těchto posunů přitom může být, dle povahy tématu a formátu, různý.

K poetické investigaci se přibližuje film *Sarajevo '94* (1994), zachycující zpomalený, takřka zastavený puls života v obklíčeném městě deset let po olympijských hrách. Film radikální svou nemluvností funguje jako taktilní reprezentace materiality města, pod jehož válečnou tvář prosvitají reálie pozdního socialismu. Vnitřní neklid této vizuálně subtilní matérie podporuje minimalistická trýzeň hudby Jiřího Durmana. (S odstupem více jak dvou dekád se zdá takřka nemožné, že podobný snímek mohl vzniknout ve spolupráci s Českou televizí).

Angažovaný občanský zájem o společensky patologické jevy reprezentuje film *Úžera* (2001), zabývající se problematikou toho, jak je začarovaný kruh bídy podporován tolerancí lichvy a ghetoizací společnosti. V reflexi průběhu, příčin a důsledků tohoto problému se Řezníček neomezuje jen na jedno hledisko, ale nechává promlouvat jak zadluženou rodinu, tak sociální pracovníky a státní úředníky, přičemž tento komplex důmyslně vměstňuje i do omezující „televizní dvacetiminutovky“.

V poetických portrétech *Jan Křížek sochy a včely* (2007) a *Alén* (2011) se Martin Řezníček věnuje dvěma pozapomenutým osobnostem českého umění, výtvarníku Janu Křížkovi a malíři Alénu Divišovi. Obě tyto osobnosti, ve filmech nepřítomné, ale zpřítomněné, mu umožňují ponor nejen do širších uměleckých a intelektuálních dějin 20. století, ale též ponor k existenciální dimenzi tvořivosti samé. Vizuální stránka filmů se nechává inspirovat prostředím, v němž tvůrci působili, tak, že se do sebe doslova vpíjí motivy, barvy, nálady a rytmy míst. Životní dráhu tvůrců rekonstruuje jejich nejbližší, ti, již tvůrčí práci „jen“ přihlíželi, avšak dlouhodobě podporovali svým pochopením. Řezníčkovi se v obou případech daří subtilně zachytit upřímnost a syrovost bytost naplňující tvůrčí práce, jeho filmy jsou syceny snahou pochopit její vidění a myšlení viděním. Právě a jedině tak, jako

film-vidění, si snímky vystačí bez portrétovaných, aniž by sklouzly k edukativnímu životopisu, a exponují naopak niterná témata existence, kreativity a síly vize.

Ve všech těchto ohledech představuje filmová tvorba Martina Řezníčka svébytný celek, vycházející z nejlepších tradic dokumentaristické investigace a portrétu, v obou případech však tradic originálně transponovaných v souladu s povahou konkrétního tématu filmu. Žánrově transgresivní, avšak stylově a formálně kompaktní snímky Martina Řezníčka napájejí zájem o současné problémy i historickou podmíněnost současnosti v širším kontextu (středovýchodní) Evropy. Jeho práce jsou pozoruhodné zejména odvahou k „vědomí souvislostí“ a schopností učinit toto vědomí klíčovou proměnnou filmu.

V Praze 14. 4. 2016

Mgr. Lucie Česálková, Ph.D.
Ústav filmu a AV kultury FF MU
Národní filmový archiv